

EELARVESTRATEEGIA AASTATEKS 2021-2024

4.1. Sissejuhatus eelarvestrateegiasse

Eelarvestrateegia on arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan, mis on arengukava osa. Käesolev eelarvestrateegia võetakse vastu küll iseseisvalt ja arengukava muutmisettepanekutest eraldi, kuid olemuslikult on tegemist arengukava neljanda osaga, mistõttu algab ka eelarvestrateegia peatükkide numeratsioon numbriga neli. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeringute kavandamisel ning investeringuteks toetuse taotlemisel.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 37² alusel. Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeerimistegevuse eelarveosas, investeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus. Lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse enda andmestikule peab eelarvestrateegia seaduse kohaselt andma ülevaate ka temast sõltuvate üksuste majandusolukorrast. Finantsdistsipliini tagamise meetmetena tuleb eelarvestrateegias esitada nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulem ning netovõlakoomus, mõlema puhul eelneva aasta tegelik, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad näitajad. Eelarvestrateegia koostatakse vähemalt 4 eelseisvaks eelarveaastaks, mida igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest korrigeeritakse. Käesolev eelarvestrateegia on aluseks järgmise aasta eelarve koostamisel.

Eelarvestrateegia koostamisel on juhitud Tartu linna arengukavast aastateks 2018-2025 ja teistest linna arengudokumentidest, KOFSi normidest ning OECD nõuannetest Eestile. Olulisemad üldist majanduskeskkonda puudutavad eeldused põhinevad Maailmapanga, IMFi, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel.

4.2. Majanduskeskkonna ülevaade

Maailmamajandust tabas 2020. aastal kriis, millist polnud varem nähtud. Hiina Yuhani piirkonnast 2019. aasta lõpus alguse saanud covid-19 koroonaviirus viis paljudes riikides eriolukorra kehtestamisele ja majanduste osalisele sulgemisele. Viirusega võitlemise majanduslikud tagajärjed on osutunud niivõrd rängaks, et prognooside kohaselt on globaalne majandus tervikuna 2020. aastal languses. International Monetary Fundi (IMF) 2020. a juunis avaldatud majandusväljaande „World Economic Outlooki“ põhjal prognoositakse maailmamajanduse languseks 4,9%. 2021. aasta globaalne SKT saab IMF hinnangul olema ligi 6,5 protsendipunkti madalam, kui see olnuks ilma covid-19 viirusega. Euroala majanduskasvuks prognoositakse 2020. aastal -10,2% ning 2021. aastal 6%.

Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohaselt oodatakse 2020. aasta Eesti majanduskasvuks -5,5%. 2021. aastal toimub 4,5% taastumine, millele järgneb majanduskasvu aeglustumine. Viiruse mõju jääb märgatavalt Euroopa Liidu keskmisest väiksemaks. Majanduse prognooside usaldusväärsus on tunduvalt väiksem kui tavaolukorras, kuna määramatus on suur. Tegemist on enneolematu kriisiga, mis ei ole sündinud majanduse sisemistest tasakaalustamatustest, vaid tootmine ja tarbimine (pakkumine ja nõudlus) on piiratud rahvatervise kaitse nimel. Vaatamata olukorra uudsusele, on majandusteoreetikute hulgas suhteline üksmeel, et valitsused ja keskpangad peaksid majandust jõuliselt toetama. Majanduslanguses võimendub iga investeeritud euro, tagades tööhõive ja suurema tulumaksu laekumise. Eestis on majanduse elavdamine ka prioriteediks olnud.

Tartu on Eesti suuruselt teine linn ja Lõuna-Eesti keskus, samuti Eesti intellektuaalne keskus tänu siin asuvale Eesti vanimale ja tunnustatuimale ülikoolile. Tartus on suur avaliku sektori osakaal, siin on palju õppejõude, teadureid, arste ja teisi kõrgelt kvalifitseeritud spetsialiste. Tartus asuvad mitmed olulised riigiasutused, sealhulgas Riigikohus ning Haridus- ja Teadusministeerium. Olulisel kohal on nii töötlev tööstus (toiduaine- ja joogitööstus (nt A. Le Coq), metalli- ja masinatööstus (nt Metec, Torm Metall ja HANZA Mechanics Tartu), puidu- ja ehitustööstus (nt Palmako, Kodumaja ja Lasita Maja)) kui ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (nt Playtech Estonia, Fortumo, Axinom, Nortal, Cybernetica ja Reach-U).

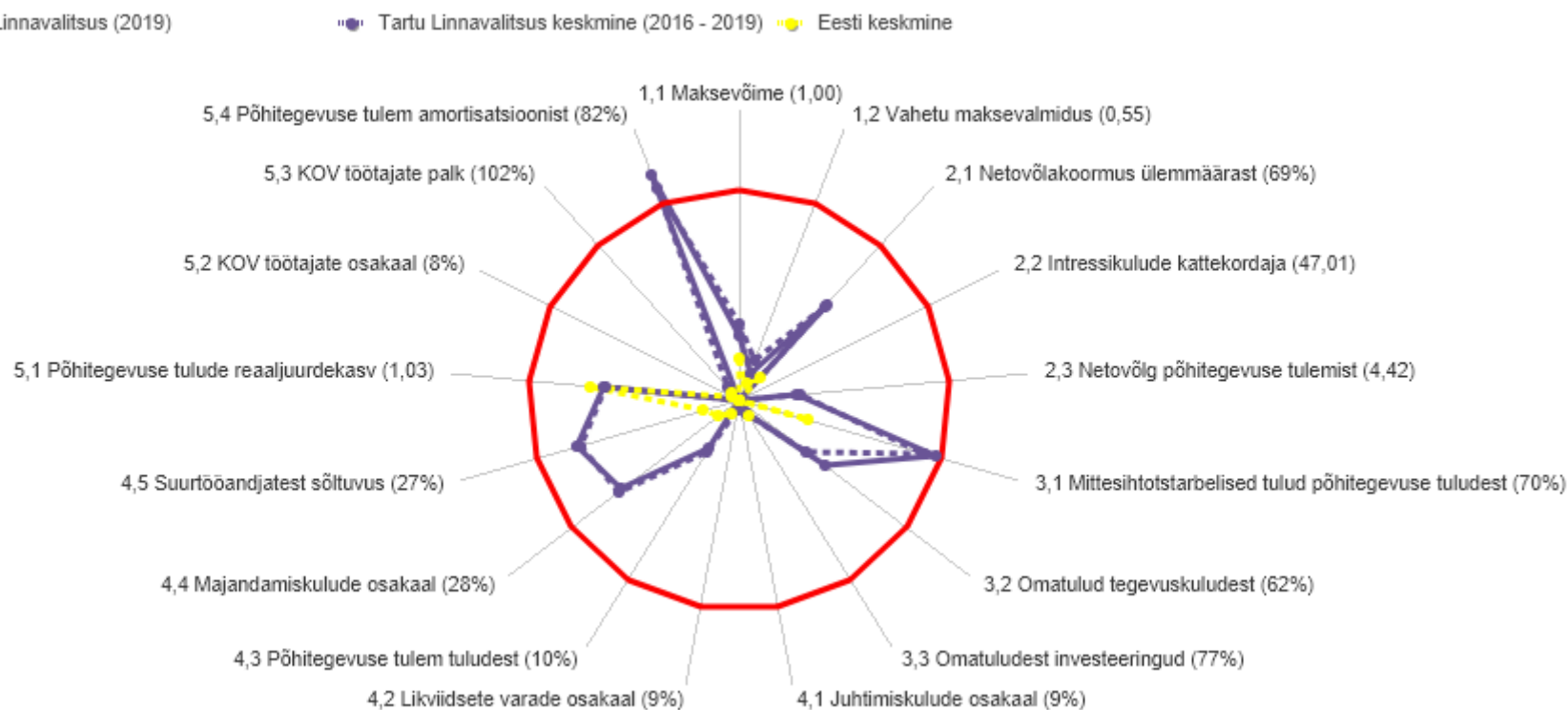
Tartu elanikkond moodustab Eesti rahvastiku koguarvust veidi üle 7%. Eelarvestrateegia koostamise hetkel elas Tartus üle 95 000 registreeritud inimese. Rahvastiku koosseis on täpsemalt toodud arengukava põhiosas. Tartu on ülikoolilinn ning kuna paljud üliõpilased ei ole end Tartu elanikuks registreerinud, siis on linna tegelik rahvaarv rahvastikuregistris näidatust suurem. Tartu-suunalised rändevood jäävad tulevikus senisest väiksemaks, kuna 1990. aastate sündipõlvkonnad on võrreldes 1980. aastatega peaaegu poole väiksemad.

Oluline elanike arvu mõjutaja on valglinnastumine, mis on Tartu kui linnapiirkonna keskuse elanike arvu vähendanud lähivaldade (Tartu, Kambja, Luunja) kasuks. Oluline osa lähivaldade elanikkonnast elab Tartu linnapiiri vahetus läheduses ning nende töökoht on Tartu linnas. See elanikkonna grupp tarbib igapäevaselt Tartu linna avalikke teenuseid ja kasutab infrastruktuuri, kuid Tartu linna tuludesse nad ei panusta. Nende maksutulu ei laeku linnale, kuna füüsilise isiku tulumaksu eraldatakse maksumaksja elukoha alusel. Samal põhjusel ei arvestata nende inimestega tasandusfondist Tartu linnale vahendite määramisel.

Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Kohalikud omavalitsused saavad mõjutada vaid 17% oma tuludest, 83% otsustatakse keskvalitsuse tasandil. Kohalikud maksud moodustavad vaid 1% tuludest. Lähitulevikus on vajalik omavalitsuste finantsvahendite suurendamine läbi omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatuste. Eesmärk peaks olema omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, milleks tuleb omavalitsustele tagada vastavate finantsvahendite olemasolu. See võimaldab tõsta omavalitsuste poolt pakutavate avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Finantsvõimekuse radar

Tartu linna finantsvõimekuse radar¹ (esitatud alljärgnevalt) näitab, et enamus olulisemaid linna finantsnäitajaid asub õigel pool riskipiiri (joonisel punase ringi sees). Vaid põhitegevuse tulemi suhe materiaalse põhivara amortisatsioonikulusse asub väljaspool punast riskijoont. Riskijoone peale on viimastel aastatel liikunud mittesihtotstarbeliste tulude osatähtsus põhitegevuse tuludest. See tähendab, et põhitegevuse tulude juurdekasv on aeglustunud võrreldes riigi keskmisega ning Tartu tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest on suurenenud. Teine varem riskijoonel olnud põhitegevuse tuludega seotud näitaja - põhitegevuse tulude reaalkasvu indeks on tagasi õigel pool riskijoont. Mida kaugemal (väljaspool) riskijoonest on näitajad, seda suurem oht on sattuda finantsraskustesse ja vastupidi.

¹ Finantsvõimekuse radari eesmärk on kirjeldada KOVide finantsseisundit ja selle jätkusuutlikkust. Finantsvõimekuse radar koosneb 17 näitajast, mis on jaotatud vastavalt kirjeldusvõimele viide kategooriasse: lühiajaline maksevõime, pikaajaline maksevõime, iseseisvus, paindlikkus ja jätkusuutlikkus. Graafikul toodud arvnäitajad kajastavad Tartu linna 2019. a andmeid.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
1. Lühiajaline maksevõime		Lühiajalise maksevõime näitajad kirjeldavad KOVi võimet tasuda lühiajalisi kohustusi tähtaegselt. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOVil võib tekkida raskusi lühiajaliste kohustuste täitmisega.
1.1 maksevõime tase	käibevara ÷ lühiajalised kohustused	Näitaja kirjeldab KOVi võimet katta võlausaldajate lühiajalised nõuded käibevaraga. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi täita.
1.2 vahetu maksevalmiduse kordaja	raha kassas ja pangakontodel ÷ lühiajalised kohustused	Näitaja kirjeldab, kui suure osa lühiajalistest kohustustest on KOV võimeline kohe tasuma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi koheselt täita.
2. Pikaajaline maksevõime		Pikaajalise maksevõime näitajad kirjeldavad nii pikaajalist maksevõimet kui ka võõrkapitali osatähtsust kogukapitalis. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.1 netovõlakooormuse osatähtsus ülemmäärast	((võlakohustused – likviidsed varad) ÷ põhitegevuse tulud) ÷ KOV individuaalne netovõlakooormuse ülemmäär	Näitaja kirjeldab KOVi kasutamata võõrkapitali kaasamise potentsiaali. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.2 intressikulude kattekordaja	põhitegevuse tuleml ÷ intressikulu	Näitaja kirjeldab KOVi võimet tasuda põhitegevuse tulemi arvelt intressikulusid. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali teenindamise võimekus.
2.3 netovõla suhe põhitegevuse tulemissse	(võlakohustused – likviidsed varad) ÷ (põhitegevuse tuleml – intressikulu)	Näitaja kirjeldab, mitme aasta jooksul on KOV võimeline tasuma enda võlakohustused, kui netovõlg väheneb graafikujärgselt ja põhitegevuse tuleml ning intressikulu jäävad konstantseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
3. Iseseisvus		Iseseisvus näitajad kirjeldavad sõltuvust välisest finantseerimisest. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest, mille puudumisel võimekus iseseisvalt hakkama saada võib sattuda ohtu.
3.1 mittesihtotstarbeliste tulude osatähtsus põhitegevuse tuludest	(põhitegevuse tulud – saadud toetused (v.a tasandusfond ja väikesaarte toetus)) ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad mittesihtotstarbelised tulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
3.2 omatulude suhe tegevuskuludesse	(sissetulekud – saadud toetused) ÷ tegevuskulud	Näitaja kirjeldab KOVi omatulude suhet tegevuskuludesse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi sõltuvus tegevuskulude rahastamisel välistest rahastamisallikatest.
3.3 omatuludest teostatud investeringute osatähtsus koguinvesteringutest	(investeringukulud – põhivara soetuse toetus) ÷ investeringukulud	Näitaja kirjeldab KOVi sõltuvust välistest rahastamisallikatest investeringute ellu viimisel. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suuremal määral toetub KOVi taristu arendamine välistele rahastamisallikatele.
4. Paindlikkus		Paindlikkuse näitajad kirjeldavad võimet reageerida ootamatutele finantsolukordadele. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda vähem on KOVi võimekust, et reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele.
4.1 juhtimiskulude suhe põhitegevuse tuludesse	üldvalitsemise juhtimiskulud ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad üldvalitsemise juhtimiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda ebaefektiivsem on KOVi igapäevatöö korraldus.
4.2 likviidsete varade suhe põhitegevuse kuludesse	likviidsed varad ÷ põhitegevuse kulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa põhitegevuse kuludest on KOV võimeline likviidsete varade arvelt katma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel puudub KOVi likviidsus, et enda põhitegevuse kulusid reservide arvelt katta.
4.3 põhitegevuse tulemi osatähtsus põhitegevuse tuludest	põhitegevuse tulem ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust ning peegeldab võimet reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda nõrgem on KOVi positsioon omavahenditest investeringuid teostada ja ootamatutes finantsolukordades iseseisvalt hakkama saada.
4.4 majandamiskulude suhe põhitegevuse tuludesse	majandamiskulud (<i>v.a teenuste sisseostmisega seotud personalikulud</i>) ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad majandamiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda jäigem on KOVi põhitegevuse kulude struktuur ning põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel võib tekkida raskusi põhitegevuse kulude kiireks vähendamiseks, et reageerida ootamatutele finantsolukordadele.
4.5 10-lt suurimalt tööandjalt laekunud tulumaksu osatähtsus	10 suurimalt tööandjalt laekunud tulumaks ÷ kogu laekunud tulumaks	Näitaja kirjeldab KOVi tulumaksu laekumise sõltuvust üksikute ettevõtjate tegevusest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem osa KOVi maksumaksjatest saavad töötasu ühe tööandja käest, mis paneb tulubaasi suurde sõltuvusse üksikute tööandjate tegevusest.
5. Jätkusuutlikkus		Jätkusuutlikkus näitajad kirjeldavad suutlikkust pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid nii praegu kui ka tulevikus. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOV on pikas perspektiivis finantsiliselt jätkusuutmatu.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
5.1 põhitegevuse tulude reaalkasvu indeks	$\left(\frac{\text{põhitegevuse tulud}_n - \text{põhitegevuse tulud}_{n-1}}{\text{põhitegevuse tulud}_{n-1}} \right) \div (\text{kaalutud keskmine (THI+EHI+keskmise palga kasvu indeks)})$	Näitaja kirjeldab põhitegevuse tulude reaalkasvu. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda aeglasem on KOVi põhitegevuse tulude kasv võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga.
5.2 KOVi valitsussektori töötajate osatähtsus KOVi maksumaksjatest	$\frac{\text{KOVi (sh SA, MTÜ) valitsussektori töötajate arv}}{\text{maksumaksjate arv}}$	Näitaja kirjeldab KOVi valitsussektoris töötavate maksumaksjate osatähtsus KOVi maksumaksjatest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi kui ettevõtluskeskkonna atraktiivsus ettevõtjate seas.
5.3 KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu suhe KOVi elanike keskmisesse sissetulekusse ja kõikide KOV töötajate keskmisesse töötasusse	$50\% * \frac{\text{KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu}}{\text{väljamaksed füüsilistele isikutele}} \div \text{maksumaksjate arv} + 50\% * \frac{\text{KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu}}{\text{KOVi töötajate töötasu Eesti keskmine}}$	Näitaja kirjeldab KOVi kõigi töötajate (v.a juhid) sissetulekute suhet KOVi elanike keskmisesse sissetulekusse ning kõigi Eesti KOV töötajate keskmisesse töötasusse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on tööjõukulude tõstmise surve eelarves ning madalam konkurentsivõime tööturul ja teiste KOVide töötajate hulga kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste värvata.
5.4 põhitegevuse tulemi suhe materiaalse põhivara amortisatsioonikulusse	$\frac{\text{põhitegevuse tulemi}}{\text{materiaalse põhivara amortisatsioon}}$	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust olemasoleva materiaalse põhivara seisundi säilitamiseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et väliste rahastamisallikate puudumisel ei suuda KOV omavahenditest materiaalse põhivara asendusinvesteeringuid teostada.

Andmed pärinevad Rahandusministeeriumi kodulehelt ning riigiraha.fin.ee portaalist.

4.3. Eelarvestrateegia alused ja põhilised finantsnäitajad

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised eeldused:

- SKP reaalkasv on 2021. aastal 4,5%, seejärel toimub kasvu aeglustumine 2,3%-le aastaks 2024;
- Tarbijahinnaindeks (THI) on 2021-2024. aastal vahemikus 1,4-2,2%;
- Maksumaksjate arv püsib stabiilne järgides Eesti keskmist trendi;
- Keskmise palga nominaalkasv on keskmiselt 3,6% aastas järgides Eesti keskmist trendi;
- Residentist füüsiliste isikute maksustatavast tulust (arvestamata TMS 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi) laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96%;
- Maamaksuäär püsib 2,5% maa maksustamishinnast;
- Uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;
- Sõltuvate üksuste (vt joonealune märkus nr 5 lk 9) koosseis eelarvestrateegia perioodil ei muutu.

Ülaltoodud eeldustel baseeruvad põhilised finantsnäitajad on esitatud alljärgnevas tabelis.

	2021	2022	2023	2024
Põhitegevuse tulud kokku	173 311 000	180 336 000	188 159 000	197 767 000
Maksutulud	94 321 000	99 442 000	104 849 000	109 540 000
sh tulumaks	91 080 000	96 180 000	101 567 000	106 239 000
sh maamaks	1 941 000	1 941 000	1 941 000	1 941 000
sh muud maksutulud	1 300 000	1 321 000	1 341 000	1 360 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	19 308 000	19 668 000	20 019 000	20 344 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	58 782 000	60 326 000	62 391 000	66 983 000
sh tasandusfond	6 296 000	5 000 000	4 000 000	3 500 000
sh toetusfond	38 107 000	39 990 000	42 247 000	44 654 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	14 379 000	15 336 000	16 144 000	18 829 000
Muud tegevustulud	900 000	900 000	900 000	900 000
Põhitegevuse kulud kokku	161 341 000	167 049 000	173 027 000	180 178 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	19 600 000	20 240 000	20 740 000	23 140 000
Muud tegevuskulud	141 741 000	146 809 000	152 287 000	157 038 000
sh personalikulud	85 248 000	89 084 000	93 360 000	97 001 000
sh majandamiskulud	55 993 000	57 225 000	58 427 000	59 537 000
sh muud kulud	500 000	500 000	500 000	500 000
Põhitegevuse tulem	11 970 000	13 287 000	15 132 000	17 589 000
Investeeringustegevus kokku	-19 470 000	-18 990 000	-19 986 000	-20 986 000
Põhivara müük (+)	1 700 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Põhivara soetus (-)	-33 038 000	-25 000 000	-26 000 000	-27 000 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	13 658 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-1 500 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Finantstulud (+)	510 000	510 000	514 000	514 000
Finantskulud (-)	-800 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Eelarve tulem	-7 500 000	-5 703 000	-4 854 000	-3 397 000
Finantseerimistegevus	5 500 000	6 000 000	5 000 000	4 000 000
Kohustiste võtmine (+)	24 500 000	15 000 000	14 000 000	13 000 000
Kohustiste tasumine (-)	-19 000 000	-9 000 000	-9 000 000	-9 000 000
Likviidsete varade muutus	-2 000 000	297 000	146 000	603 000
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	96 947 308	102 947 308	107 947 308	111 947 308
Netovõlakoormus (eurodes)	94 231 938	99 934 938	104 788 938	108 185 938
Netovõlakoormus (%)	54,4%	55,4%	55,7%	54,7%
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	44 416 862	8 266 662	8 106 462	10 474 262

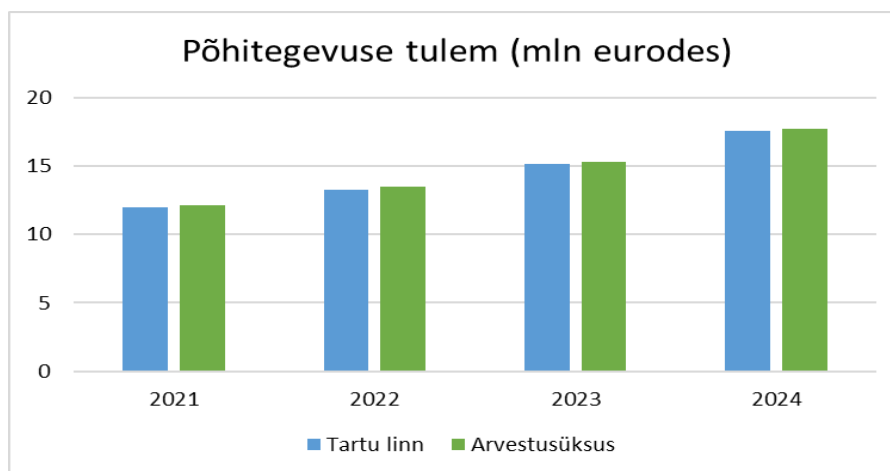
Peatükkides 4.4 – 4.5 on esitatud tulude ja kulude detailsem ülevaade. Kõigepealt on aga toodud olulisemate linna finantspositsiooni iseloomustavate finantsnäitajate – põhitegevuse tulemi, eelarve tulemi ja netovõlakoormuse – detailsem analüüs.

✓ Põhitegevuse tulemi

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude² ja põhitegevuse kulude³ vahe. Vastavalt KOFS § 33 lg-le 2 ei tohi põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga olla väiksem kui null. KOFS § 33 lg 3 lubab erandjuhuna põhitegevuse tulemi negatiivse väärtuse tingimusel, et eelnenud aasta põhitegevuse tulemi oli positiivne.

Põhitegevuse tulemi kirjeldatud KOFS-i kriteeriumid kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse kohta. Arvestusüksusesse kuuluvad KOFS § 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus (Tartu linn) ja temast sõltuv üksus.⁴ Tartu linna arvestusüksusesse kuuluvad SA Tartu Kultuurkapital, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, SA Tartumaa Turism, SA Tartu Loomemajanduskeskus, SA Tartu Perekodu Käopesa ja SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus. Ülejäänud Tartu LV konsolideerimisgruppi kuuluvad ühingud ei ole sõltuvad üksused KOFS-is toodud tähenduses. Varasemalt sõltuvad üksused olnud SA Tähtvere Puhkepark ja SA Tartu Sport reorganiseeriti 2019. aastal üheks linna asutuseks Tartu Sport ning ka OÜ-st Anne Saun sai linna asutus Anne Saun.

Põhitegevuse tulemi on oluline finantsnäitaja. Kui põhitegevuse tulemi väärtus on negatiivne, siis see tähendab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt jooksvaid kulusid. Sellisel juhul finantseeritakse näiteks põhitegevuse kulusid põhivara müügi ja reservide arvelt. Ühekordsete tulude arvelt põhitegevuse kulude finantseerimine pikema perioodil on riskantne ning nende tulude kehvema laekumise korral võib tekkida oht sattuda finantsraskustesse.

	2021	2022	2023	2024
Põhitegevuse tulude kasv (%)	1,0%	4,1%	4,3%	5,1%
Põhitegevuse kulude kasv (%)	1,0%	3,5%	3,6%	4,1%

² Regulaarsed tavapärased tulud. Siia ei kuulu nt vara müük jms ühekordsed tulud.

³ Regulaarsed tavapärased kulud. Siia ei kuulu investeeringud (need on ühekordsed konkreetsele investeerimisele vajavale objektile tehtavad kulud).

⁴ Sõltuv üksus on raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Tartu linna ning ka arvestusüksuse põhitegevuse tulem on olnud varem ning on planeeritud ka kogu eelarvestrateegia perioodi kindlalt positiivne. Nagu ülaltoodud graafikult näha on arvestusüksuse põhitegevuse tulem ligilähedane Tartu linna vastava näitajaga. Seega on sõltuvate üksuste põhitegevuse tulem kokku ligikaudu tasakaalus – vastav näitaja on ligi 0,2 mln eurot ning on prognoositud ligilähedaselt sellisena kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul.

Perioodi esimesel aastal on põhitegevuse tulude kasv ja põhitegevuse tulem covid-19 pandeemia järelmõjude tõttu väike, mis omab negatiivset mõju ka eelarve tulemile. Linnavalitsus on reageerinud tulude kasvu pidurdumisele põhitegevuse kulude kasvu piiramisega. Eelarvestrateegia perioodi jooksul põhitegevuse tulem kasvab, mis võimaldab suunata rohkem vahendeid investeerimiseks. Põhitegevuse tulemi paranemine vähendab ka eelarvedefitsiiti ning pidurdab seeläbi laenukohustiste kasvu.

✓ Eelarve tulem

Tartu linn lähtub vastutsüklilise eelarvepoliitika põhimõtetest. See majandusteoorias tunnustatud lähenemine toetab finantsilist jätkusuutlikkust paljudeks tulevasteks aastateks. Tartu linnal on paraku keeruline tunnustatud fiskaalpoliitika põhimõtteid puhtal kujul järgida, kuna märkimisväärseks takistuseks on puudulik kohalike omavalitsuste rahastamismudel. Riigikontroll on 2017. a raportis juhtinud tähelepanu mitmetele omavalitsuste rahastamissüsteemi puudustele. Eelkõige on probleemiks, et omavalitsused saavad mõjutada vaid väikest osa oma tuludest, nende võimalused ise tulu teenida on piiratud ning vahendid jagunevad omavalitsuste vahel ebaühtlaselt.⁵ Eesti KOVide finantsautonoomia on oluliselt madalam kui OECD riikides keskmiselt. Eesti Vabariigi Põhiseaduse (PS) § 154 tõlgendatuna koos Euroopa kohaliku omavalitsuse harta §-dega 157-160 annavad omavalitsusüksustele mitmed õigused. Finantsjuhtimise seisukohalt on oluline eelkõige kohalike omavalitsuste finantsgarantii. KOV üksuste rahalised vahendid peavad olema vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega. Seetõttu eeldab PS § 154 lg-s 1 sätestatud enesekorraldusõigus juba olemuslikult, et omavalitsusüksustele oleks tagatud õigus piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks. Seejuures peab kõnealuse õiguse kohaselt olema tagatud nii seadusest tulenevate kui ka muude, seadusega sätestamata omavalitsuslike ülesannete piisav rahastatus. PS § 154 lg 1 sellist tõlgendust toetab harta artikkel 9, mis nõuab, et kohalikel võimuorganitel oleks riikliku majanduspoliitika raames õigus piisavatele rahalistele vahenditele, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada (lg 1), ning et kohalike võimuorganite rahalised vahendid oleksid vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega (lg 2). Eesti tunnustatumaid KOV õiguse eksperte, õiguskantsleri vanemõunik Vallo Olle on aga leidnud, et tegelikkuses ei ole KOV-ide rahastamine PS ja harta mõttes piisav.⁶

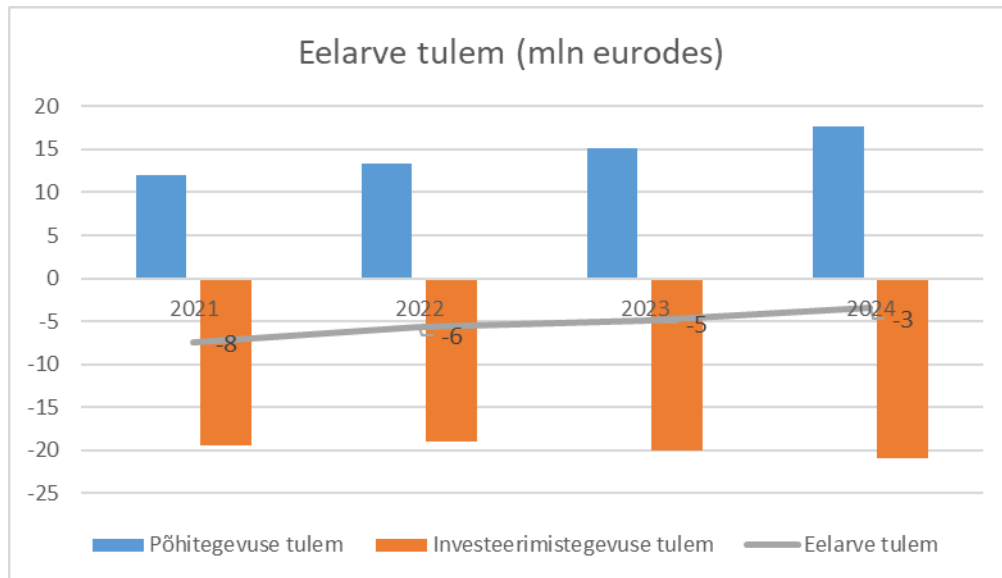
Omavalitsusüksuste õigusele piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks vastab riigi kohustus luua selleks sobiv rahastamissüsteem. Praktikas ei ole riik sellist süsteemi siiani loonud, kuigi sellise tegevusetuse vastuolu põhiseadusega tuvastas Riigikohus juba 2010. a (RKÜK 16.03.2010. a otsus nr 3-4-1-8-09).⁷

⁵ Lähitulevikus on Vabariigi Valitsusel kavas siiski omavalitsustele laekuva tulumaksuosa ja tasandusfondi suurendamist.

⁶ V. Olle. Arvamus omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse põhiseaduspärasuse kohta. 2013, lk 8.

⁷ Riigikohus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud, ning mis eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud ülal kirjeldatud tingimuste kontekstis. Käesolevas eelarvestrateegias on püütud leida lähenemine, mis kõige paremini vastab reaalsele Tartu linna vajadustele. Eelarvestrateegias on kavandatud märkimisväärne liikumine eelarve tasakaalu suunas. See loob baasi linna finantspositsiooni paranemisele.

✓ Netovõlakoorumus

PS § 154 lg 1 keskmises olev KOV üksuse enesekorraldusõigus sisaldab õigust iseseisvalt otsustada võlakohustuste võtmise üle. Seda toetab ka Euroopa Kohaliku Omavalitsuse Harta art 9 lg 8. Võlakohustuste võtmiseta võib mõne omavalitsusliku ülesande täitmine olla oluliselt raskem, kuid teiselt poolt mõjutab võlakohustuste võtmine kohaliku eelarve puudujäägi kujunemist.

Analüüsid ei kasutata siinkohal mitte lihtsalt laenukohustuste kogusummat, vaid nn netovõlakoorumust nagu selle defineerib KOFS. Netovõlakoorumus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused)⁸ suuruse ja likviidsete varade⁹ kogusumma vahe. Võlakoorumuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Netovõlakoorumuse arvestus tagab adekvaatsema pildi tegelikust finantsseisust, sest mõõtmise hetkel arvestatakse sellega, kas kohustuste, mille täitmise tähtaeg saabub näiteks paar päeva hiljem, tasumiseks on omavalitsusüksusel vahendid kassas või hoiustel olemas. Lisaks võimaldab likviidsete vahendite arvesse võtmine tagada, et kriitilise piiri lähedal omavalitsusüksused ei kuluta laekunud raha koheselt ära, vaid piirangutest kinnipidamiseks jälgivad kulude tegemist, kassas ja hoiustel olevat raha hulka ning võlakohustuste seisu.

Vastavalt KOFSi §-le 34 võib netovõlakoorumus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoorumus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Seega on netovõlakoorumuse

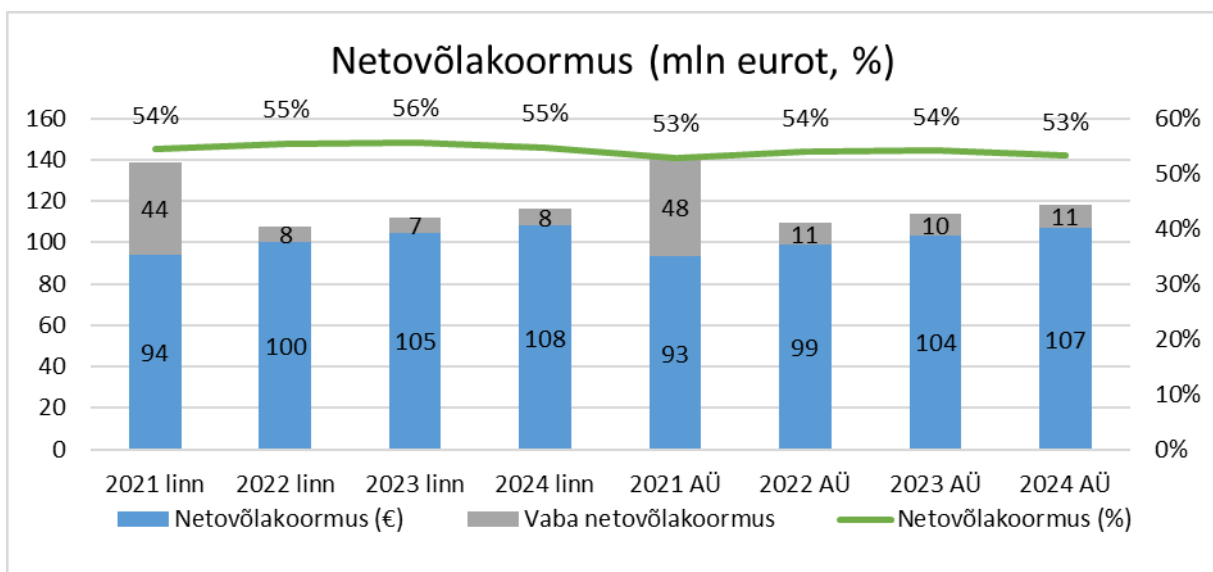
⁸ Võlakohustustena võetakse arvesse järgmised bilansis kajastatud kohustused: 1) võetud laenud; 2) kapitalirendi- ja faktooringukohustused; 3) emitteeritud võlakirjad; 4) tasumise tähtajaks täitmata jäänud kohustused; 5) saadud toetuste tagasimakse kohustused; 6) toetusteks saadud ettemaksed; 7) toetuste andmise kohustused; 8) pikaajalised võlad tarnijatele; 9) teenuste kontsessioonikokkuleppes tekivad kohustused; 10) muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus raha väljamaksmist.

⁹ Raha ja raha ekvivalendid.

ülemäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse puhul erinev. Maksimaalne lubatav netovõlakoormus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimisvõimekusest. Madala omafinantseerimisvõimekuse korral võib võlakoormus olla 60% põhitegevuse tuludest. Parema omafinantseerimisvõimekusega kohaliku omavalitsuse üksustel on see näitaja kõrgem, kuid ei saa ületada põhitegevuse tulude mahtu.

Covid-19 pandeemiast tingitud majanduskriisi tõttu on 60% tingimus asendatud ajutiselt 80% tingimusega. Erand kehtib 2020. ja 2021. aastal. Seetõttu on linna vaba netovõlakoormus 2021. aastal järgnevatest aastatest oluliselt suurem. Erandi idee seisneb asjaolus, et olukorras, kus majandus on haavatav, peaks avalik sektor seda toetama. Üheks kõige efektiivsemaks majanduse toetamise instrumendiks on kohalike omavalitsuste läbi mõeldult tehtavad investeeringud. Kuna eriolukorrast tingitud tulude languse olukorras viib investeeringute kasvatamine suurele eelarvedefitsiidile ja seeläbi laenukoormuse kasvule, jääks 60% piirang majandust toetavaid meetmeid takistama. Netovõlakoormuse piirmäära tõstmine on tugeva majanduskriisi tingimustes kasulik. Tartu linnale annab piirangu leevendamine võimaluse 2021. aastal laenuraha abil täiendavalt üle 30 mln euro investeerimiseks. Loomulikult tuleb aga arvestada, et aastaks 2022 tuleb laenukoormus taas tavapäraste normide piiresse saada. Seetõttu ei ole Tartu ka kavandanud hüppelist investeeringute kasvu koos sellele järgneva vältimatu hüppelise langusega. Siiski on 2021. aasta investeeringud tuntavalt suuremad kui järgnevatel aastatel.¹⁰

Põhitegevuse tulemi kõrval on netovõlakoormus teine KOFS-is sätestatud finantsdistsipliini näitaja, mille puhul piirangud kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse (alljärgneval graafikul „linn“) kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse (alljärgneval graafikul „AÜ“) jaoks.

Tartu linn on seni suutnud vältida võlakoormuse kiiret kasvu. Käesoleva eelarvestrateegia kohaselt on võlakoormuse kasv mõõdukas ja ajas aeglustuv. Võla absoluutsummast olulisem on selle suhe põhitegevuse tuludesse. Netovõlakoormuse protsent ehk netovõlakoormuse osakaal põhitegevuse tuludest püsib eelarvestrateegia perioodil suhteliselt stabiilne. Tartu linn on lähiminevikus laenanud ning kavandab ka eelarvestrateegia perioodil laenata vaid investeerimiseks ja/või olemasolevate laenukohustuste refinantseerimiseks.

¹⁰ Vt investeeringutest täpsemalt p 4.5.2.

4.4. Tulud

Tulud jagunevad KOFSi alusel põhi- ja investeerimistegevuse tuludeks. **Põhitegevuse tulud** on prognoositud makromajanduslike põhinäitajate alusel. Nende näitajate konkreetsed väärtused ning eeldused üldise majanduskeskkonna kohta põhinevad Maailmapanga, IMFi, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel ning on esitatud järgnevas tabelis.

	2020	2021	2022	2023	2024
SKP reaalkasv	-5,5%	4,5%	3,5%	3,0%	2,3%
Tarbijahinnaindeks	-0,2%	1,4%	2,2%	2,1%	1,9%
Hõive kasv	-2,9%	0,2%	1,1%	0,8%	0,7%
Palga nominaalkasv	1,1%	1,0%	4,5%	4,8%	3,9%

Enamike tulude kasv on prognoositud THI alusel. Tulumaksu laekumine sõltub tööturu muudatustest, mistõttu on see prognoositud hõive ja palgataseme prognoosi alusel. Tasandusfondi eraldised Tartu linnale eeloleval perioodil vähenevad, kuna tasandusfondi valemi poolt hinnatav linna toetamise vajadus väheneb. Toetusfondi vahendid vähenevad 2021. aastal oluliselt, kuna 2020. aastal eraldati Tartu linnale majanduskriisiga võitlemiseks erakorraliselt 2,9 mln eurot. Tegevustoetuse kasvu panustab „Tartu 2024“ Euroopa Kultuuripealinna projekt, kus toetust on ettenähtud riigilt, teistest Lõuna-Eesti kohalikest omavalitsustelt, Euroopa Liidust ning erasektorist. Põhitegevuse tulude prognoositavad väärtused on esitatud alljärgnevas tabelis.

	2021	2022	2023	2024
Põhitegevuse tulud kokku	173 311 000	180 336 000	188 159 000	197 767 000
Maksutulud	94 321 000	99 442 000	104 849 000	109 540 000
tulumaks	91 080 000	96 180 000	101 567 000	106 239 000
maamaks	1 941 000	1 941 000	1 941 000	1 941 000
reklaamimaks	450 000	460 000	470 000	479 000
teede ja tänavate sulgemise maks	150 000	153 000	156 000	159 000
parkimistasu	700 000	708 000	715 000	722 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	19 308 000	19 668 000	20 019 000	20 344 000
Riigilõiv	136 000	139 000	142 000	145 000
Tulud majandustegevusest	15 844 000	16 131 000	16 411 000	16 670 000
<i>tulud haridusalasest tegevusest</i>	10 831 000	11 069 000	11 301 000	11 516 000
<i>tulud kultuuri- ja kunstialasest majandustegevusest</i>	465 000	475 000	485 000	494 000
<i>tulud spordi- ja puhkealasest majandustegevusest</i>	371 000	379 000	387 000	394 000
<i>tulud sotsiaalalasest majandustegevusest</i>	1 327 000	1 356 000	1 384 000	1 410 000
<i>tulud keskkonnavalasest majandustegevusest</i>	33 000	34 000	35 000	36 000
<i>tulud transpordialasest majandustegevusest</i>	2 790 000	2 790 000	2 790 000	2 790 000
<i>tulud üldvalitsemisest</i>	27 000	28 000	29 000	30 000
<i>Tulu muudelt majandusaladelt</i>	28 000	29 000	30 000	31 000
Üür ja rent	3 040 000	3 107 000	3 172 000	3 232 000
Õiguste müük	133 000	133 000	133 000	133 000
Muu toodete ja teenuste müük	155 000	158 000	161 000	164 000
Saadavad toetused jooksvateks kuludeks	58 782 000	60 326 000	62 391 000	66 983 000
tasandusfond (lg 1)	6 296 000	5 000 000	4 000 000	3 500 000
toetusfond (lg 2)	38 107 000	39 990 000	42 247 000	44 654 000
tegevustoetus	10 303 000	11 170 000	11 891 000	14 495 000
sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	4 076 000	4 166 000	4 253 000	4 334 000
Muud tegevustulud	900 000	900 000	900 000	900 000
Tasu vee erikasutusest	190 000	190 000	190 000	190 000
Trahvid	510 000	510 000	510 000	510 000
Muud	200 000	200 000	200 000	200 000

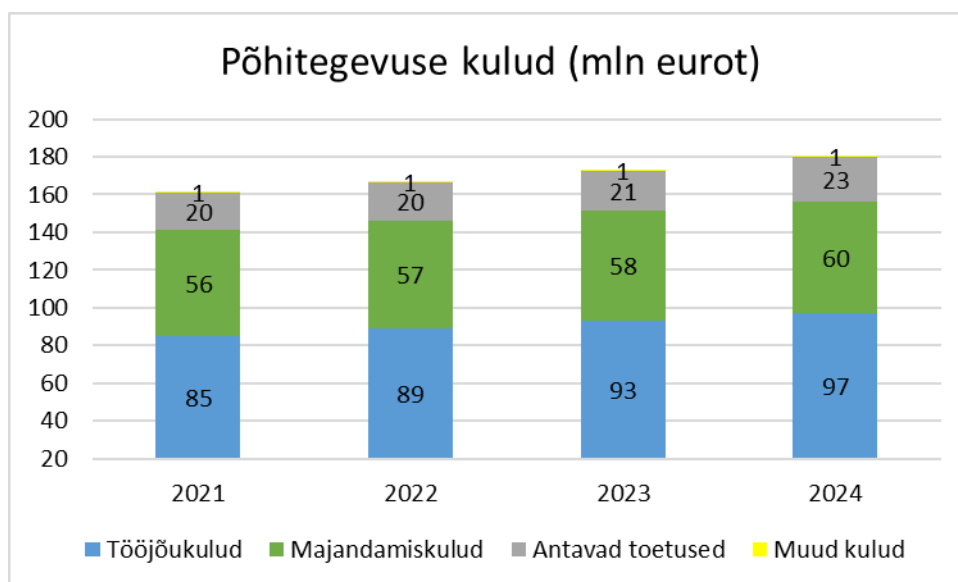
Lisaks ülaltoodud põhitegevuse tuludele laekuvad Tartu linna eelarvesse ka **investeermistegevuse tulud**. Põhi- ja investeermistegevuse eristamine annab selge ülevaate investeermis-suutlikkusest ja laenude võtmise võimekusest ning parandab eelarve läbipaistvust. Investeermistegevuse tulud on varade müük, finantstulud ning suurimana põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine. Viimase näol on tegemist investeermiseks saadud toetustega. Toetuste põhiallikaks on EL struktuuritoetuse meetmed. Käesoleva strateegia perioodil on ettenähtud toetuste mõnevõrra vähenemine seoses Euroopa Liidu eelarveperioodi 2014-2020 lõppemisega. Järgmisel, 2021. aastal algaval perioodil on prognooside kohaselt Eestil kasutada vähem toetusrahastid¹¹. Jätkuvalt on oodata toetust koolieelsetele lasteasutustele ja kergliiklusteedele linnaliste piirkondade arendamise meetmest, teine suurem toetuste sihtgrupp Tartu linna jaoks on eelduslikult põhikoolid. Täpsemad investeermistegevuse tulude numbrid on esitatud p 4.3 alguses olevas tabelis. Investeermisobjektidest on ülevaade punktis 4.5.2.

4.5. Kulud

Kulude prioriseerimisel on aluseks arengukava II osas sätestatud strateegilised eesmärgid ja III osas esitatud tegevused arvestades seejuures arengukava I osas toodud oluliste väljakutsetega. Kulud jagunevad põhitegevuse kuludeks ja investeermistegevuse kuludeks

4.5.1. Põhitegevuse kulud

Kulude kasv on 2021. a prognoositud struktuuriüksuste spetsialistide hinnatava vajaduse alusel, edaspidi THI alusel (va tööjõukulud, mille kasv on arvatud prognoositava palgataseme tõusu alusel) võttes arvesse olulisemaid sisemisi muudatusi. Põhitegevuskulude kavandamisel on lähtutud põhimõttest, et linna põhitegevuse tulem ajas kasvaks. Põhimõtte rakendamise tagamiseks koostab linnavalitsus 2021. aasta eelarvet osaliselt nullbaasilise eelarvestamise kontseptsiooni põhimõtetest lähtudes.

Eesti keskmiseks palgakasvuks on vaadeldaval perioodil prognoositud keskmiselt 3,6% aastas. Linna tööjõukulust üle kolmveerandi moodustab haridusasutuste tööjõukulu. Kooliõpetajate palgaraha tuleb riigieelarvest, omavalitsused finantseerivad abipersonali ja lasteadeade õpetajate tööjõukulu.

¹¹ EL-st eraldatava raha suurus ei ole eelarvestrateegia koostamise hetkeks selge. Küll aga võib eeldada toetuse vähenemist, kuna Eesti toetuse vajadus on väiksem ning projektide omaosaluse määr saab olema suurem kui eelmisel perioodil.

Lasteaiaõpetaja töötasu on eesmärgina 90% kooliõpetaja palgast tulenevalt Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 a. määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ § 1² lg 3 p-st 3. Nimetatud normist tulenevalt on magistriskraadiga või sellega võrdsustatud tasemega lasteaiaõpetaja palgatase kavandatud 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast. Tugispetsialistide (logopeedid, sotsiaalpedagoogid, psühholoogid) ja eripedagoogide töötasu on sõltuvalt õpetajate palga alammäärast. Õpetaja abide ning munitsipaalhoidude lapsehoidjate puhul arvestatakse planeerimisel ja kollektiivlepingus alampalga muutusega. Konkurentsivõimeline palgatase haridusasutustes aitab saavutada „Kooli- ja teadmulinna“ strateegilist eesmärki tuua ja säilitada haridus- ja teadusasutustes väga head pedagoogid, tippteadlased ja -õppejõud. Eelarvestrateegia kohaselt 2021. a linnavalitsuse ega hallatavate asutuste palgatase ei muutu ning järgnevatel aastatel järgib Eesti keskmist sissetulekute muutuse trendi. Selline lähenemine aitab saavutada põhitegevuse tulemi kasvu. Lisaks kooli- ja koolieelsete lasteasutuste õpetajatele on alates 2022. aastast kavas ka huvikoolide õpetajate palgatase kasvatamiseks saavutada „loova linna“ eesmärgid.

Tulenevalt linna elanike demograafilisest struktuurist kasvab eelarvestrateegia perioodil õpilaste üldine arv, aga esimesse klassi astuvate laste arv hakkab veidi kahanema jäädes tulevikus ligi 1200 lapseni aastas. Õpilaste üldine arv kasvab seetõttu, et koolitulistatavate arv on suurem kui põhikooli lõpetajate arv, samuti hakkab kasvama gümnaasiumi õpilaste arv. See toob kaasa pearahapõhiste komponentide suurenemise.

„Hooliva linna“ eesmärkide saavutamiseks on kavas lisaks alates 2022. aastast toimuvale palgakasvule veel hooldustöötajate arvu suurendamine, hooldajatoetuse tõstmine, hooldekodu teenuse laiendamine ja teenusele suunamise korra täiustamine ning koduhooldusteenuse laiendus teenuse ostuna. Sellega panustatakse vajadusest lähtuvalt, kättesaadavate ning kvaliteetsete sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuteenuste olemasolusse toetamiseks eesmärki, mille kohaselt elavad Tartus terved, rõõmsad, sotsiaalselt aktiivsed ja hästi toime tulevad inimesed.

Avaliku sektori tööjõukulude kavandamisel juhindub Tartu linn Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest. Harta artikkel 6 sätestab: „Kohalike omavalitsuste töötajate töötingimused peavad olema tasemel, mis võimaldab palgata kõrge kvalifikatsiooniga personali isikuomaduste ja kompetentsuse alusel. Selleks tuleb tagada piisavad väljaõppevõimalused, palk ja ametialase edutamise väljavaated.“ Avaliku sektori palgakasv on oluline tagamaks töötajate kompetentsuse ning sellest lähtuvalt avalike teenuste efektiivsuse ja kõrge kvaliteedi. Kavandatav palgatõus on siiski tagasihoidlik ligi 3% aastas (alates 2022. aastast).

Majandamiskulude puhul on arvestatud kulude kasvu enamjaolt THI alusel. Koolidele pindade lisandumine suurendab kommunaalkulusid. Majanduse valdkonnas suurenevad puhastusalad ja lumeveo mahud seoses uute kergliiklusteedega. Sotsiaalvaldkonnas prognoositakse erinevate teenuste (nõustamisteenus, hooldekodu teenus, tugiisikuteenus jt) mahtude ja hindade kasvu.

Toetuste mahu kasv jätkub. Kuna aga oluline summa on kavandatud kultuuripealinna tegevusteks, on ülejäänud toetuste vajalikkus kavas nullbaasilise eelarvestamise kontseptsioonist lähtudes juba järgmise aasta eelarve koostamise protsessis põhjalikult läbi analüüsida.

Tartu valiti 2024. a Euroopa kultuuripealinnaks. Selline suur tunnustus aitab kahtlemata suurendada Tartu ning koos linnaga kandideeriva Lõuna-Eesti kohalike omavalitsusüksuste rahvusvahelist tuntust ning toetada „Tartu 2030“ arengustrateegias esitatud eesmärgid ning strateegilised tegevussuundid. Euroopa kultuuripealinn on üks Euroopa Liidu hinnatumaid kultuuriprojekte ning igal aastal kannab kultuuripealinna tiitlit kaks linna Euroopa eri riikidest. Tartu viib aastatel 2019-2025 ellu

rahvusvahelisele žüriile välja pakutud Euroopa kultuuripealinna tegevuskava. Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud kultuuripealinna projekti kulude maht 22,3 mln eurot, millest antud perioodil tuleb 8,8 mln eurot linnaelarvest. Välisrahastus on planeeritud nii riigilt, teistelt projektis osalevatelt Lõuna-Eesti kohalikel omavalitsustelt, EL-ist kui ka erasektorist. Pärast eelarvestrateegia perioodi lõppu on projekti lõpetavateks tegevusteks kavandatud linnaelarvest aastatel 2025-2026 veel 855 000 eurot.

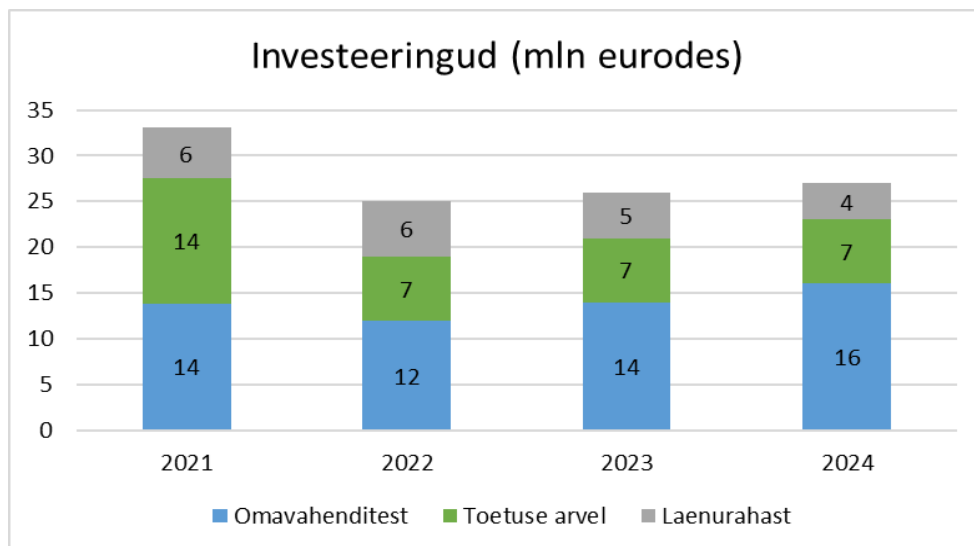
	„Tartu 2024“ tegevuseelarve	Tartu linna panus
2021	1 722 568	860 000
2022	3 332 568	1 500 000
2023	5 775 136	2 000 000
2024	11 437 160	4 400 000

4.5.2. Investeerimistegevus

Kuna Eesti kohalike omavalitsuste finantseerimismudel vajab kaasajastamist, ei vasta omavalitsuste ülesannete maht selleks kasutada olevatele finantsvahenditele.¹² Sellest tulenevalt ei ole ka Tartu reaalne investeerimisvõimekus olnud vajadustele vastav, mistõttu on kuhjunud suurel hulgal investeerimist ootavaid objekte. Tartu Linnavalitsuse linnavarade ja linnamajanduse osakonna poolt on koostatud hoolikalt analüüsitud ja põhjalik investeeringute kava (täpsemalt on tegemist varasemateks aastateks koostatud kava korrigeerimisega). 2021-2024. a on eelarvestrateegias planeeritud ligi 111 miljoni euro ulatuses investeeringuid. Vajalike investeeringute võrdlemine reaalsete võimalustega ehk eelkõige põhitegevuse eelarve ülejäägiga on viinud linnavalitsuse seisukohale, et ilma laenuvahendeid kaasamata ei ole võimalik alainvesteeringuid vältida. Seetõttu on kavandatud investeeringute osaline katmine laenuga.

Järgnevalt graafikult on näha, et enamus investeeringutest tehakse omavahenditest ning saadava toetuse arvel. Omavahenditeks on siinses kontekstis põhitegevuse tulemi ülejääk (vt „Eelarvestrateegia aluste ja põhiliste finantsnäitajate“ analüüsi alapunktist põhitegevuse tulemi kasvu analüüs) ning tulud varadelt.

¹² Rahastamismudeli probleeme ja sellega kaasnevat finantsvõimekuse vähesust on ülal juba käsitatud.

Toetuste põhiallikaks on Euroopa Liidu struktuuritoetused. Euroopa Liidu eelarveperioodil 2014–2020 saab Eesti 4,4 miljardit eurot toetust struktuuri- ja investeerimisfondidest. Järgneval, 2021. a algaval Euroopa Liidu eelarveperioodil saab Eesti hinnanguliselt kuni 40% vähem toetusrahast. See toob Tartule kaasa investeerimismahu kahanemise. Hetkel on koostamisel uue Euroopa Liidu programmeerimisperioodi täpsemad tingimused, mistõttu on väga konkreetseid projektiplaanid tänase seisuga vähe. Kaheks läbivaks märksõnaks uuel perioodil on keskkonnasäästlikkus (rohemajandus) ja innovatsioon. Olulisema muudatusena suureneb kohustuslik omafinantseeringu määr (siiani on olnud valdavalt 15%, tõuseb 30-45%), mille täpne suurus ei ole aga tänaseks veel teada. Jätkub linnapiirkondade arendamise meede, mis on siiani olnud Tartus ka üks peamisi toetusallikaid. Meetmist rahastatakse koolieelsete lasteasutuste ja kergliiklusteede ehitamist. Täpsemad valdkonnad on hetkel Euroopa Komisjoniga kooskõlastamisel, aga kindlasti on nendest vahenditest võimalik investeerida linnaruumi (innovaatilisse ja keskkonnasäästlikku) parendamisse. Jätkub ka põhikoolivõrgu uuendamise meede. Rohkem suunatakse vahendeid nutikatele lahendustele, säästlikkusele ja ka kohalike avalike teenuste arendamisele.

3,8 mln eurot on kavandatud riigilt covid-19 pandeemia majanduslike mõjude leevendamiseks. Sellest 2,3 mln eurot on praeguse seisuga kavandatud tänavate seisukorra parandamiseks, 1 mln eurot investeeringuteks haridusasutustesse ja 0,4 mln eurot Raekoja plats 14 hoone varisemisohtliku seina rekonstrueerimiseks. Eelarvestrateegias on kavandatud covid-19 kriisiga võitlemiseks veel täiendava 1 mln euro eraldamisega riigieelarvest linna investeeringuteks 2021. aastal. See summa on indikatiivne ning võib oluliselt muutuda.

Investeeringute kavandamisel lähtutakse arengukava esimestes osades toodud strateegilistest eesmärkidest ning nende vastavatest kavandatavatest tegevustest. Järgnevalt on esitatud prioriteetsed objektid linnaelu valdkondade (kooli- ja teadmüslinn, nutikas ettevõtluslinn, inspireeriva elukeskkonnaga linn, hooliv linn ja loov linn) lõikes. Lisaks nimetatud valdkondadele on majanduspoliitiliste otsuste tegemiseks kasuliku statistika jaoks vajalik veel täiendav liigitus erinevate valitsemisfunktsioonide järgi. Iga-aastase eelarve koostamisel ei lähtuta mitte ülalnimetatud arengukavas kasutatavast liigitusest, vaid valitsemisfunktsioonide klassifikaatorist COFOG (Classification of the Function of Government).¹³ Alljärgnevalt on iga arengukavas kasutatava linnaelu valdkonna juurde lisatud sellele *põhiliselt* vastav eelarves kasutatav COFOG-i valdkond.

¹³ COFOG on rahvusvaheline valitsemisfunktsioonide klassifikaator, mis on välja arendatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development) ning

Kooli- ja teadmuslinn (haridus). Valdkonna suund on arengukava esimeses osas toodud väljakutsetest tulenevalt olemasolevate lasteaedade ja koolihoonete ning nende mängu- ja spordiväljakute ning staadionite kaasajastamisele eesmärgiga tagada turvalise füüsilise ja vaimse õppekeskkonna loomine õppeasutustes. Esmajärjekorras tuleb strateegia perioodil viia kõik linna haridusobjektid tervisekaitse- ja tuleohutusnõuetega vastavusse, tagada hoonetes riiklikule õppekavale vastav kaasaegne füüsiline õppekeskkond ning nõutavad olmetingimused.

Tartu linn kavandab kõigi koolihoonete ulatuslikku parendamist natuke rohkem kui kümne aasta jooksul. Koolide investeeringute kava võib pikeneda seoses ehitushindade kiire tõusuga, mistõttu objektid osutuvad oodatust kallimaks. Eelarvestrateegia perioodi algusesse jääb Karlova Kooli rekonstrueerimine. Jätkub projekt „Väikelahendused HEV õpilaste integreerimiseks tavakoolidesse Tartu linnas“, mille eesmärk on suurendada nelja kooli (Annelinna Gümnaasium, Tamme Kool, Mart Reiniku Kool, Forseliuse Kool, kusjuures neist kolmes esimeses on tööd sisuliselt juba lõpetatud) valmisolekut rakendada kaasava hariduse põhimõtteid. Perioodi teise poolde on kavandatud Ploomi tn 1 asuva olemasoleva lasteaiahoone täielik rekonstrueerimine ning juurdeehituste rajamine Kroonuaia Kooli tarbeks. Sellega luuakse sobiv õpikeskkond hariduslike erivajadustega lastele. Ligi 5 mln euro suuruse projekti kaasrahastamiseks on esitatud 2,5 mln euro suuruse toetuse taotlus meetmesse „Hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud põhikoolide võrgu korrastamine“. Paljudes koolides on kavas osalises mahus rekonstrueerimistööd ning koolistaadionite rekonstrueerimistööd. Hansa Kooli ja Descartesi Kooli uue hoone projekteerimistööd on kavandatud teostada 2023. a. ning ehitustööd 2024-2025. a. Aastatel 2021-2022. a on vajalik teostada projekteerimise ettevalmistavad tegevused.

Välja on selgitatud ka lasteaedade investeeringute vajadused. Eelarvestrateegia perioodi jooksul on suuremahulisemad tööd kavas järgmistes lasteaedades: Lasteaed Meelespea, Lasteaed Ristikhein ja Lasteaed Poku. Neist kahe esimese osas on esitatud ka rahastamise taotlus KOV-ide hoonete energiatõhususe meetmest, mille suhtes on hiljemalt oktoobris oodata otsust.

Nutikas ettevõtluslinn (majandus, kultuur). Projekti „Creators“ eesmärgiks on asutada Tartus Eesti esimene taastuvenergiaühistu, kuhu on kaasatud energiatootjad, tarbijad ja investorid. Projekti teostamine on kavandatud 2020-2023. a. Nutika ettevõtluslinna eesmärke toetavad ka mitmed nn pehmed projektid, mis loovad soodsa pinnase kasulike investeeringute kavandamiseks. Jätkub projekt „From Regional to Local: Successful deployment of the Smart Specialization Strategies (RELOS3)“, mille eesmärgiks on leida erinevatest Euroopa regioonidest edulugusid targa spetsialiseerumise strateegiate rakendamise kohta ja aidata kaasa targa spetsialiseerumise strateegia rakendamisele Tartus ning toetada strateegias esile tõstetud fookusvaldkondade arengut. 2021. a on kavas projekt „Sotsiaalse ettevõtluse ökosüsteemide arendamine pärast COVID-19 kriisi“, mille eesmärk on sotsiaalse ettevõtluse valdkonna kitsaskohtade identifitseerimine ning ettevõtete aitamine läbi rahvusvaheliste töötubade läbiviimise.

Inspireeriva elukeskkonnaga linn (majandus, keskkonnakaitse). Prioriteet on keskkonnasõbralike ja nn nutikate lahenduste kaasamine. Tartu linna üks suurimaid väärtusi on puhas, elamisväärne, inimsõbralik ja looduslähedane elukeskkond. Inimtekkeline kliimamuutus on üks suurimaid ohte Tartu elukeskkonnale ja senisele elukorraldusele. Kliimamuutuste leevendamine ja inimtegevuse keskkonnamõju vähendamine on üks olulisemaid tegevusi Tartu väärtuste hoidmisel ja siinse elukorralduse säilitamisel. Tartu linn liitus 2014. aastal linnapeade paktiga. 2015. aastal koostas

on kinnitatud standardina rahvamajanduse arvepidamises. COFOG-i järgi jaotatakse valitsemisfunktsioonid kümnesse osasse: 01 – üldised valitsemissektori teenused, 02 – riigikaitse (Tartus vastavad tegevused puuduvad), 03 – avalik kord ja julgeolek, 04 – majandus, 05 – keskkonnakaitse, 06 – elamu- ja kommunaalmajandus, 07 – tervishoid, 08 – vaba aeg, kultuur, religioon, 09 – haridus, 10 – sotsiaalne kaitse.

linnavalitsus „Tartu linna säästva energiamajanduse tegevuskava 2015-2020“, milles seati eesmärgiks vähendada energiatarbimist ja süsinikuheidet 20% võrreldes aastaga 2010 ning tarbida vähemalt 20% energiast taastuvatest allikatest. 2018. aastal alustati Tartu linna säästva energia- ja kliimakava „Tartu Energia 2030+“ koostamist. Strateegias „Tartu Energia 2030“ seab Tartu linn lähtuvalt linnapeade paktist oma eesmärgiks vähendada aastaks 2030 linna süsinikuheidet 40% võrreldes aastaga 2010. Tulenevalt Euroopa Liidu Rohelisest kokkuleppest on Tartu linna eesmärgiks saavutada kliimanetraalsus hiljemalt aastaks 2050. Projekti „Zero Carbon Cities“ eesmärgiks on Tartu linnale süsinikneutraalsuse kava koostamine. Käimasoleva ning 2021. a lõppeva projekti „Biometaan kasutamine Tartu linnaliinibussides“ oodatavaks tulemuseks on 100% ulatuses taastuvkütuse – biometaan – kasutamine Tartu linnaliinibussides.

ÜRO on kuulutanud käimasoleva rahvusvaheliseks elurikkuse kümnendiks. Tartu linn jätkab ja laiendab elurikkust soodustavaid tegevusi, mida mh juba viiakse ellu kultuuripealinna programmi raames.

Rahaliselt suurimad investeeringud lähevad teedesse ja tänavatesse. Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa Tartu läänepoolse ümbersõidu II ehitusala ehitus on kavas koostöös Maanteeametiga. Põhimaanteedee äärde projekteeritakse jalgteed, et eraldada jalakäijad sõidukitest ning tagada puuduolevad ühendused. Kõikidele maanteedele ja tänavatele rajatakse uus tänavavalgustus (v.a juurdepääsuteed). Riia ristmik muudetakse eritasandiliseks. Põhimaantee 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa otsesuund viiakse viaduktiga üle kaheerajalise turboringristmiku. Turboristmikule projekteeritakse Riia mnt suunaliselt 2 läbivat sõidurada kummaski suunas. Projektiga tagatakse võimalus lisada ringristmikule kolmas sõidurada, et suurendada tulevikus läbilaskvust. Jalakäijate ohutuse tõstmiseks rajatakse tunnel Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee alla, et tagada ohutu ühendus Tartu linna ja Tartu linna ääreala vahel. Lisaks muudetakse jalakäijatele ohutumaks Riia mnt ületus selles piirkonnas.

Jätkub Riia tänavat ületava kergliiklussilla ja raudteealuse kergliiklustunneli rajamine, mis on kavas teostada meetmest „Investeeringud raudteepeatuste ühendamiseks erinevate liikumisviisidega“. Tegemist on jätkuga senisele projektile „Tartu raudteejaama arendamine ja ligipääsetavuse suurendamine“, mille eesmärgiks on kujundada Tartu raudteejaamast esinduslik Tartu linna värav, luues tingimused reisijate hulga kasvuks jaama mugavuse ning turvalisuse suurendamise ning erinevate transpordiliikide parema integreerimise kaudu.

Kergliiklusteedele on eelarvestrateegia perioodil kavandatud toetusrahasid 1,75 miljonit eurot meetmest „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ ning omafinantseerigut üle 4 mln euro. Eelkõige on prioriteediks Vaksali tn – EMÜ – Waldorfkool (Vaksali tn) jalgratta- ja jalgteed ning Tartu – Rahinge – kergliiklustee ehitus. Kavandatakse rattaringluse laiendamist – 50 uut ratast ja 9 parklat aastas.

Jätkatakse tänavavalgustuse uuendamist ja rekonstrueerimist, vastavalt võimalustele vahetatakse olemasolevaid valgusteid energiasäästlike LED valgustite vastu. Toetusrahasid on kavandatud Annelinna ning Ülejõe piirkonna tänavavalgustuse renoveerimiseks. Rekonstrueerimistöde käigus vahetatakse olemasolevad HPS- valgustid LED- valgustite vastu, uuendatakse valgustite postid ja kaabeldus.

Projekt „SmartEnCity“ lõpeb 2021. a. Projekti peamine eesmärk on arendada välja laialdaselt kohandatud ja paindlik lahendus jätkusuutliku-, targa- ja säästva linnakeskkonna kujundamisel Euroopa linnades. Projekti aluseks on Smart Zero Carbon City kontseptsioon, kus linna ökoloogiline jalajälg ja energia nõudlus on viidud miinimumini, rakendades kaasaegseid tehnoloogiaid, mis säästavad energiat ja tõstavad kasutajate teadlikkust. Energiavarustus baseerub täielikult taastuvatel kohalikel energiaressurssidel, milliseid hallatakse nutikate lahenduste abil. Nimetatud põhimõtted mudeldatakse ja viiakse ellu kolmes „majakalinnas“ - Vitoria Gasteiz (Hispaania), Tartu (Eesti) ja

Sønderborg (Taani). Tartu pilootprojekti peamiseks ideeks on "hruštšovkade" piirkonna (kesklinna piirkond) kujundamine "smartovkade" piirkonnaks. Lisaks hoonete rekonstrueerimisele kaasnevad ka uuenduslikud lahendused transpordis, tänavavalgustuses, kütte- ja jahutusvarustuses ning luuakse kaasaegsed monitoorimislahendused. Projekt toetab arengukava meetmeid elamufondi heakorra parendamine, ühistransporditeenuse kvaliteedi ja kasutatavuse tõstmine ja keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõtu soodustamine. Projekti olulisemad tulemused: kaugjahutus, madala temperatuuriline kaugküte, Targa linna andmeplatvorm, tänavavalgustus, elektriautode kiirlaadijad, rattaringlus, biogaasibussid, majade renoveerimine.

Jätkatakse kaasava eelarve kasutamist. Tartu linn võttis kaasava eelarve kasutusele esimese Eesti omavalitsusena 2013. a (2014. a. eelarve planeerimisel) ning plaanib selleks eraldada iga-aastaselt vähemalt 200 000 eurot. Kaasav eelarve võimaldab kohaliku omavalitsuse teostamisel esindamisprintsipi rikastada vahetu demokraatia elementidega.

Tähtsal kohal on ka loomasõbraliku keskkonna loomine. 2016. a avati linna esimene koerte jalutusväljak. Eelarvestrateegia perioodil jätkatakse investeeringutega koerte jalutusväljakutesse. Kavandatakse Tartu Koduta Loomade Varjupaiga taristu renoveerimist.

Hooliv linn (sotsiaalne kaitse, tervishoid). Kavas on sotsiaalmajade rajamine Tüve tänavale SA KredEx toetuse abil. SA KredEx toetuse abil rekonstrueeritakse ka linna elamuid – plaanis on Puiestee 114a ja Kalda tee 40 sotsiaalmajade rekonstrueerimine.

2020-2021. a on kavas Nõlvaku Kodu rajamine. Uue 20-kohalise energiatõhusa ligi nullenergiahoonena hooldekodu ehitamine aadressile Nõlvaku tn 10 tagab dementsusega eakatele ja nende lähedastele ligipääsu kohandatud oskuslikule ööpäevaringsele dementsusega isikute hoolduse teenuskohtadele, mida napib hetkel kogu Eestis. Projekti rahastatakse osaliselt meetmest „Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes”.

Loov linn (kultuur). Kultuuripealinna projektiga haakuv, kuid sellest sõltumatu idee on ehitada Tartu südalinna hulgaliselt uusi võimalusi pakkuv kultuurikeskus. Kultuurikeskus tuleks vastavalt üldplaneeringule Poe tänava ja Tartu kaubamaja vahelisel alal asuvasse parki, mis on aastaringsest kasutatav. Südalinna kultuurikeskuse kavandamine on algusjärgus. Hoone ajagraafik on järgmine: 2020. a rahastamise otsused (linn, riik, EL meetmed, erasektor), 2021. a arhitektuurikonkurss, 2022-2023. a projekteerimine.

Perioodi algusesse on kavandatud Annemõisa multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamine. Projekti eesmärk on rajada Tartu linna jalgpalliväljak koos pneumohalliga aadressile Tartu Annemõisa 1a, mis võimaldab väljaku aastaringset kasutamist.

Kokkuvõtte põhilistest investeeringuobjektidest koos finantseerimisallikatega on esitatud alljärgnevas tabelis.

	2021	2022	2023	2024
LA Ristikhein (Ropka 25)	735 000	1 968 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		468 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	735 000	1 500 000		
LA Meelespea (Ilmatsalu 24a)	1 200 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 200 000			
Karlova Kool (Lina 2)	90 000	1 720 000	400 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	90 000	1 720 000	400 000	

	2021	2022	2023	2024
Karlova Kool (Salme 1a)	500 000	1 300 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	500 000	1 300 000		
Hansa Kool / Descartesi Kool	40 000	10 000	320 000	9 300 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000	10 000	320 000	9 300 000
Kroonuaia Kool (Ploomi 1)	940 000	300 000	4 660 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	840 000		2 500 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000	300 000	2 160 000	0
AURA Veekeskus (Turu 10)	0	0	1 500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			1 500 000	
Südalinna kultuurikeskus	100 000	200 000	1 000 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000	200 000	1 000 000	
Jalgpallistaadion ja sisehall (Annemõisa 1a)	2 000 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 500 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	500 000			
Nõlvaku Kodu rajamine (Nõlvaku 10)	1 770 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	448 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 322 000			
Sotsiaalüürimajade rajamine	2 300 000	0	100 000	3 000 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 000 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 300 000		100 000	3 000 000
Loomade varjupaik	0	840 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		630 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		210 000		
Läänepoolne II ehitusala	0	1 500 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 500 000		
Riia tn viadukt ja tunnel	2 905 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	435 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	2 470 000			
Vaksali tn - EMÜ – Waldorfkool kergliiklustee	1 650 000	880 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 350 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	300 000	880 000	0	
Tartu - Rahinge kergliiklustee	750 000	1 300 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	750 000	1 300 000		
Annelinna tänavavalgustuse renoveerimine	1 305 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	700 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	605 000			
Muud	16 753 000	14 982 000	18 020 000	14 700 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	7 385 000	5 902 000	4 500 000	7 000 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 368 000	9 080 000	13 520 000	7 700 000
KÕIK KOKKU	33 038 000	25 000 000	26 000 000	27 000 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	13 658 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	19 380 000	18 000 000	19 000 000	20 000 000

4.6. Tundlikkusanalüüs ja riskistsenaarium

Linna tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast. Kõige otsesemat mõju omavad tööturul toimuvad muutused, kuna tööturu seisukorrast sõltub otseselt linna suurima tuluallika füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. Arvestamata mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96% residentist füüsilise isiku maksustatavast tulust. Tartu linnale laekub nende maksumaksjate tulu, kelle Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Tartu linn. Laekuva tulumaksu suurus sõltub selliste isikute arvust ning nende keskmisest sissetulekust.

Riskistsenaariumis eeldatakse lühiajalist, kuid järsku negatiivset šokki, mis tabab majandust 2021. aastal. Kõige tõenäolisemaks sellise šoki põhjustajaks on covid-19 koroonaviiruse uus laine. Riskistsenaariumi kohaselt tooks see kaasa sama suure tööhõive vähenemise nagu toimus pandeemia tõttu käesoleval aastal. Palgatase jääks käesoleva aasta tasemele. Kuna käesolev kriis on olemuslikult tugeva lühiajalise, kuid suhteliselt tagasihoidliku pikaajalise mõjuga, on riskistsenaariumis eeldatud, et järgnevatel aastatel toimuks kiire liikumine põhiprognnoosi trajektoori suunas.

Negatiivne majandusšokk omab loomulikult negatiivset mõju eelarvetasakaalule, kuid kirjeldatud olukorras ei pruugi kulude oluline vähendamine eelarvetasakaalu poole liikumiseks olla vajalik ega isegi mitte mõistlik. Vastavalt vastutsüklilise eelarvepoliitika põhimõttele tuleb majanduskriisi ajal võtta majandust toetavaid meetmeid. Seetõttu on eeldatud, et linn reageerib kriisile täiendava laenu võtmisega, et rakendada abivajajaid aitavaid ning majandust toetavaid meetmeid. Kirjeldatud šokiga võitlemiseks – vähenevate tulude ja täiendavate kulude katmiseks – on vajalik hinnanguliselt ligi 6 mln euro täiendav laenamine. Seetõttu oleks linna laenukoormus 60% piiril ehk kindlalt erandkorras lubatava 80% kriteeriumi sees. Järgnevatel aastatel kasvaksid riskistsenaariumi kohaselt linna kulud aeglasemalt kui põhistsenaariumis: lisaks ühekordsete kriisiga võitlemiseks 2021. aastal tehtavate kulude tegemata jäämisele on kavandatud 2023. aastal 2 mln euro ulatuses põhitegevuse kulude sääst, mis kandub ka 2024. aastasse. Alljärgnevalt on esitatud põhistsenaariumi ja riskistsenaariumi eelarve tulemite võrdlus.

